

**ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS**

**SPRIEDUMS
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ**

Rīgā 2021.gada 13.novembrī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese Ilona Petrovska,
tiesnese Ilze Freimane,
tiesnese Līga Biksiniece-Martinova,

piedaloties līdzpieteicējiem un
atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Ministru kabineta pilnvarotā
pārstāvja Veselības ministrijas pilnvarotajiem pārstāvjiem Adrejam Burlickim, Kitijai
Kravalei, Janai Feldmanei un Inetai Popēnai,
pieaicinātās iestādes atzinuma sniegšanai Slimību profilakses un kontroles centra
pilnvarotajiem pārstāvjiem Kristīnei Azerei, Jurijam Perevoščikovam un Rainai
Nikiforovai,

atklātā tiesas sēdē, izmantojot *Microsoft Teams* videokonferenču rīku, izskatīja
administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz un
pieteikumu par Ministru kabineta 2021.gada 9.oktobra rīkojuma Nr.720
"Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" 5.3.apakšpunkta atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ministru kabinets 2021.gada 9.oktobrī izdeva rīkojumu Nr.720 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" (turpmāk – Rīkojums), kura 5.3.apakšpunkts paredz, ka ārkārtējās situācijas laikā valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbinieki un amatpersonas no 2021.gada 15.novembra savus darba pienākumus var veikt tikai tad, ja viņiem ir vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts.

Rīkojums izdots, lai apturētu straujo Covid-19 infekcijas izplatību un veselības nozares pārslodzi un mazinātu novēršamo mirstību, vienlaikus nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību, pamatojoties uz Cīvilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma 4.panta pirmās daļas 1.punkta "e" apakšpunktu, likuma "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 4.pantu, 5.panta pirmo daļu un 6.panta pirmās daļas 1.punktu un otro daļu, 7.panta 1.punktu un 8.pantu, Epidemioloģiskās drošības likuma 3.panta otro daļu.

[2] Nepiekrītot Rīkojuma 5.3.apakšpunktam, līdzpieteicēji

2021.gada 18.oktobrī vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Ar Rīkojuma 5.3.apakšpunktu tiek ierobežotas līdzpieteicēju kā valsts vai pašvaldību institūcijās nodarbināto personu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 89., 91., 94., 101. un 106.pantā garantētās tiesības brīvi izvēlēties profesiju, nodarbošanos un pildīt valsts dienestu. Ar Rīkojumu uzliktie līdzpieteicēju pamattiesību ierobežojumi nav pienācīgi pamatoti, samērīgi un ir diskriminējoši.

[2.2] Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas 2021.gada 27.janvārī pieņemtās Rezolūcijas Nr.2361 (2021) "Covid-19 vakcīnas: ētiskie, tiesiskie un praktiskie apsvērumi" 7.3.1.apakšpunktā norādīts, ka, īstenojot vakcinēšanas procesu, ir jānodrošina iedzīvotāju informētība par to, ka vakcīna nav obligāta un neviens, kurš nevēlas vakcinēties, netiks pakļauts politiskam, sociālam vai kāda cita veida spiedienam, kā arī 7.3.2.apakšpunktā norādīts pienākums nodrošināt to, ka nevienu nedrīkst diskriminēt, ja viņš nav vakcinēts iespējamo veselības apdraudējumu dēļ vai nevēlas to darīt.

[2.3] Vakcīnu pret Covid-19 aprakstos ir norādīts, ka klīniskie pētījumi turpinās, tādējādi, pieprasot pieteicējus obligāti vakcinēties ar klīniskā pētījumā esošām vakcīnām, tiek pārkāpts Konvencijas par cilvēktiesību un cieņas aizsardzību bioloģijā un medicīnā – Konvencija par cilvēktiesībām un biomedicīnu (Ovjendo, 04.04.1997.) 2.pantā noteiktais, ka pirmajā vietā vienmēr jābūt indivīda interesēm un labklājībai, nevis vienīgi sabiedrības vai zinātnes interesēm.

[2.4] Vakcinācija nepasargā no saslimšanas un arī vakcinētas personas var būt vīrusa pārnēsātāji, ko pierāda Slimību profilakses un kontroles centra mājas lapā un

plašsaziņas līdzekļos pieejamā informācija, ka, palielinoties vakcinācijas aptverei, palielinās arī vakcinēto personu Covid-19 pozitīvie gadījumi un stacionāros ievietoto personu skaits.

Turklāt Covid-19 pozitīvs vēl nenozīmē, ka persona ir slima, jo, lai uzskatītu, ka persona ir slima, ir jābūt slimību simptomiem. Normatīvais regulējums paredz, ka testētas tiek nevakcinētas personas, tādējādi vairāk Covid-19 pozitīvus gadījumus atklājot nevakcinētu personu vidū. Savukārt vakcinētas personas netiek testētas vai tiek testētas atsevišķos gadījumos, kad ir simptomi vai personas dodas ceļojumā. Tā kā praksē vakcinētas personas tiek testētas reti, tad nav pamats uzskatīt, ka vakcīna pasargā no Covid-19 pozitīva gadījuma, jo dati nav salīdzināmi.

[2.5] Uzturēt vakcināciju pret Covid-19 kā vienīgo risinājumu, pieprasot obligātu vakcinēšanos un paredzot atstādināšanu no darba (amata) pienākumu pildīšanas bez darba samaksas vai atlīdzības saglabāšanas, ir nesamērīgi un diskriminējoši. Turklāt sabiedrības un zinātnes intereses konkrētajā Covid-19 situācijā nav pierādītas un pamatotas, tādēļ tās nav stādāmas augstāk par pieteicēju interesēm.

[2.6] Ar Rīkojuma 5.3.apakšpunktu pieteicējiem tiek uzlikts pienākums kļūt par pacientiem un saņemt veselības aprūpes pakalpojumu (vakcinēšanos pret Covid-19), kas, pieteicēju ieskatā, viņiem nav nepieciešams vai var atstāt ietekmi uz veselību ilgtermiņā. Turklāt šāda prasība ir pretrunā ar Pacientu tiesību likuma 6.panta ceturtajā daļā noteiktajām pacienta tiesībām atteikties no ārstniecības vai ārstniecībā izmantojamās metodes, neatsakoties no ārstniecības kopumā.

Arī Satversmes 93.pantā noteiktās tiesības uz dzīvību aizsargā līdzpieteicēju tiesības brīvi izvēlēties vakcinēties un riskēt, iespējams, ar zāļu aprakstā minētajām blaknēm, tādējādi pasliktinot veselību ilgtermiņā, vai nevakcinēties un paļauties uz savu imunitāti, tādējādi tiekot atstādinātiem no darba vai amata pienākumu veikšanas un zaudējot iztikas līdzekļus.

[2.7] Liedzot veselīgiem darbiniekiem (amatpersonām) veikt savus darba pienākumus, tiek pieļauta cilvēku diskriminācija pēc vakcinēšanās pret Covid-19 pazīmes. Turklāt diskriminācija atkarīga no tā, vai vesels darbinieks (amatpersona) ir nodarbināts valsts vai pašvaldības (tai skaitā kapitālsabiedrības), vai privātā sektorā, jo Rīkojuma 5.7.apakšpunkts netiek piemērots valsts un pašvaldību (tai skaitā kapitālsabiedrību) institūcijās nodarbinātajiem. Līdzpieteicējiem nav saprotams, kā obligāta vakcinācija pret Covid-19 un atstādināšana no darba (amata) pienākumu veikšanas var sasniegt Rīkojuma mērķi – mazināt novēršamo mirstību, vienlaikus nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību.

[2.8] Situācijā, kad valsts nav noteikusi alternatīvu iespēju vakcinācijai, atstādināšana no darba (amata) pienākumu izpildes faktiski ir salīdzināma ar darba uzteikumu, atstājot personas bez iztikas līdzekļiem, liedzot saņemt bezdarbnieka pabalstu un iespēju strādāt citu darbu.

[2.9] 2021.gada 5.novembrī tiesā saņemtajos papildus paskaidrojumos pieteicēja atsauca uz Satversmes 111.pantu un Oviedo Konvencijas "Par cilvēktiesību un cieņas aizsardzību bioloģijā un medicīnā - Konvencija par cilvēktiesībām un biomedicīnu" 5.pantu, kas noteic principus, ka jebkādu ar veselību saistītu darbību drīkst veikt tikai ar attiecīgās personas brīvprātīgu un apzinātu piekrišanu. Savukārt, Eiropas Padomes Bioētikas komisijas 2021.gada 4.maijā publiskotais paziņojums norāda uz to, ka pandēmijas izraisītā krīze un tās novēršanas pasākumi nedrīkst apdraudēt cilvēka cieņas respektēšanu un cilvēktiesību aizsardzību.

Pieteicēja uzskata, ka vēl ir daudz zinātnisku neskaidrību par imunitātes ilgumu un Covid-19 vakcīnu spēju ierobežot slimības izplatīšanos. Savukārt visām pieejamām vakcīnām pret Covid-19 infekciju vakcīnām ir izsniegtas tirdzniecības atļaujas ar nosacījumu, kā arī par tām nav pietiekamu datu, lai ar tām noteiktu obligātu vakcināciju.

Epidemioloģiskās drošības likuma 3.panta pirmā un otras daļa neparedz Ministru kabinetam deleģējumu noteikt iedzīvotāju obligātu vakcināciju.

[3] Ministru kabinets rakstveida paskaidrojumā pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt. Paskaidrojums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[3.1] Rīkojuma pamatmērķis ir veicināt Covid-19 infekcijas straujās izplatības apturēšanu un personu vakcināciju, un kā viens no mērķiem šī pamatmērķa sasniegšanai ir veicināt Covid-19 infekcijas izplatības apturēšanu to personu starpā, kuras nav pasargātas pret šo infekciju. Līdz ar to, ar Rīkojumu cita starpā tika ieviesti pasākumi, kas veicina šo nepasargāto (nevakcinēto) personu pārliecību par nepieciešamību vakcinēties pret Covid-19.

Rīkojumā, tai skaitā 5.3.apakšpunktā, ietverta prasību mērķis ir nodrošināt epidemioloģiski drošus apstākļus gan pakalpojumu sniegšanā, gan darbavietās, lai pēc iespējas samazinātu inficēšanās riskus, tai skaitā saņemot valsts institūciju pakalpojumus, kā arī pildot darba un amata pienākumus, attiecīgi apturot infekcijas izplatīšanos sabiedrībā.

[3.2] Rīkojuma 5.3.apakšpunktā ietvertās prasības ir nepieciešamas, lai sasniegtu tiesisku (legitīmu) mērķi – sabiedrības epidemioloģiskās drošības aizsardzību, kas saistās ar vakcinācijas aptveres palielināšanu, veselības aprūpes pārslodzes samazināšanu un infekcijas izplatības ierobežošanu.

Iegūtā pieredze pierāda, ka citi pasākumi (fiziskā distancēšanās, ventilācija, testēšana) neveido cilvēku neuzņēmību un nav pietiekami efektīvi, lai novērstu uzliesmojumus. Neraugoties uz standarta piesardzības un epidemioloģiskās drošības pasākumiem, ārstniecības iestādēs, ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās, izglītības iestādēs bija reģistrēta paaugstināta saslimstība un uzliesmojumi. Tomēr, uzsākot vakcināciju šajās iestādēs saslimstība mazinājās. Līdz ar to tests Covid-19 infekcijas noteikšanai nevar aizvietot vakcināciju un nav uzskatāms par līdzvērtīgu

epidemioloģiskās drošības pasākumu. Tas ir izmantojams kā drošības līdzeklis attiecībā pret citu personu inficēšanu un uzskatāms kā palīgrieks, bet tas nepasargā pašu testēto personu no saslimšanas, jo persona jebkurā brīdī, veicot darba pienākumus, var inficēties. Savukārt plašu ierobežojumu noteikšana rada nelabvēlīgas sekas uz valsts ekonomiku, kā arī personu tiesībām brīvi pārvietoties un tiesībām uz izglītību.

[3.3] Vakcinācija darba vidē ir pamatota ar Epidemioloģiskās drošības likumā noteikto personas pienākumu nepakļaut citas personas inficēšanās riskam, kā arī ar darba aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasību nepakļaut darbiniekus inficēšanās riskam. Nepieciešamo aizsardzības līmeni ir iespējams panākt, ja ir vakcinēti darbinieki, kuru darba pienākumos ir darbs situācijās, kurās tiem ir palielināts risks inficēt citas personas, kā arī situācijās, kurās ir palielinātas iespējas inficēties pašiem, it īpaši kontaktējoties ar lielu skaitu personu, kuru veselības stāvoklis nav zināms.

Turklāt Epidemioloģiskās drošības likuma 30.pants jau šobrīd paredz vakcinācijas vispārīgos noteikumus, kā arī noteic pilnvarojumu Ministru kabinetam noteikt infekcijas slimības, pret kurām personas vakcinējamas obligāti, kā arī šīs vakcinācijas kārtību un vakcinējamo personu loku. Tas nozīmē, ka Ministru kabinets arī bez īpaša likuma pieņemšanas varētu noteikt vakcinācijas obligātumu un vakcinēšanās kārtību.

[3.4] Pandēmijas apstākļos, kad pastāv būtisks apdraudējums sabiedrības veselībai, valsts īstenotie pasākumi veselības aizsardzības jomā var tikt vērtēti arī kā tādi, kas nepieciešami sabiedrības drošības aizsardzībai. Ņemot vērā, ka vakcinētām personām ir būtiski zemāka inficēšanās iespēja un būtiski zemāka infekcijas pārnese, tad nosacījumi noteikt valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbiniekiem un amatpersonām prasību būt vakcinētām pret Covid-19 infekciju (izņēmuma gadījums, ja persona ir pārslimojusi) ir piemērotākais epidemioloģiskās drošības pasākums, jo citu vakcinācijai līdzvērtīgu epidemioloģiskās drošības pasākumu gan attiecībā uz inficēšanās riskiem, gan arī uz infekcijas pārneses riskiem šobrīd nepastāv, izņemot tikai alternatīvo iespēju plašu un būtisku ierobežojumu noteikšanā.

[3.5] Vakcinācija mazina inficēšanās un turpmāku Covid-19 vīrusa izplatīšanās risku darbavietās, novērš uzliesmojumus un nepieciešamību veikt pretepidēmijas, tai skaitā ierobežojošos pasākumus, kas traucē darba procesu norisi, kā arī novērš darbinieku prombūtni, jo Covid-19 vakcīnas palīdz novērst simptomātisku Covid-19 infekciju un nopietnu saslimšanu.

Vakcinācija arī aizsargā citus cilvēkus, īpaši cilvēkus ar paaugstinātu smagas slimības risku (hronisko slimību pacientus, ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju klientus, bērnus, kuri vecuma dēļ nevar saņemt vakcīnu u. c.), kā arī nodrošina pakalpojumu nepārtrauktību, novēršot personāla trūkumu un pakalpojumu sniegšanas ierobežojumus uzliesmojuma gadījumā.

[3.6] Aplūkojot arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, secināms, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzinusi, ka obligāta vakcinācija ierobežo indivīda tiesības uz privāto

dzīvi, tomēr šāds ierobežojums ir pieļaujams, ja tas ir noteikts ar likumu, tam ir legītīms mērķis un tas ir nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā (sk. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2021.gada 8.aprīļa spriedumu lietā "Vavrička un citi pret Čehiju"*).

[3.7] Valstij ir plaša rīcības brīvība veselības politikas noteikšanā, izvēloties politikas mērķus un līdzekļus, un tas aptver arī valsts vakcinācijas politiku. Turklāt vakcinācija pret infekcijas slimībām ir visā pasaulē plaši izmantota un atzīta prakse, kas ir svarīgs līdzeklis sabiedrības veselības aizsardzībai.

Obligāta vakcinācija pret Covid-19 infekciju šobrīd būtu atbilde uz neatliekamo sociālo vajadzību aizsargāt indivīdu un sabiedrības veselību pret Covid-19 infekcijas plašo izplatību un samazināt saslimstības līmeni. Ja brīvprātīga vakcinācijas politika nav pietiekama, lai sasniegtu un saglabātu pūļa imunitāti, ir pamats ieviest obligātu vakcinācijas politiku, lai panāktu atbilstošu aizsardzības līmeni.

Šī ierobežojuma samērīguma vērtēšanā svarīgi arī ņemt vērā to, ka Covid-19 vakcīna ir pārbaudīta, droša un efektīva.

[3.8] Arī tiesībsargs ir norādījis, ka obligātas vakcinācijas kā pamattiesību ierobežojuma legītīmais mērķis būtu sabiedrības veselības un labklājības nodrošināšana. Vakcinācija ir veids, kā var aizsargāt sabiedrību no saslimšanas ar Covid-19 un novērst tā izraisīto kaitējumu.

[3.9] Lemjot par ierobežojumiem un to samērīgumu, ir jānostata iespējamo privātpersonas tiesību ierobežojumu pret sabiedrības kopējām tiesiskajām interesēm jeb pamattiesībām uz veselību un dzīvību (turklāt veselības sektora pārslodze un būtiskas negatīvas sekas sabiedrības veselībai un dzīvībai kopsakarā radītu arī būtisku negatīvu ietekmi valsts ekonomikai un sabiedrībai ilgtermiņā).

Tas nozīmē, ka Rikojuma 5.3.apakšpunktā noteiktās prasības ir atbilstošas, salīdzinot privātpersonas tiesību aizskārumu un sabiedrības interešu aizsardzību infekcijas izplatības apturēšanā. Turklāt uzsverams, ka apstrīdētais regulējums neatceļ Ministru kabineta 2021.gada 28.septembra noteikumu Nr. 662 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai" 219.punktu, kas paredz iespēju atlikt vakcināciju, ja personai ir objektīvs ar veselību saistīts iemesls. Lai atliktu vakcināciju, ir nepieciešams klīniskās universitātes slimnīcas speciālista atzinums. Ja nepieciešams, atzinuma sniegšanai var sasaukt arī klīniskās universitātes slimnīcas speciālistu konsiliju.

[4] Lietā pieaicinātas iestādes Slimību profilakse un kontroles centrs un Imunizācijas valsts padome atzinuma sniegšanai.

[4.1] Slimību profilakses un kontroles centrs, pildot Imunizācijas valsts padomes sekretariāta funkcijas, atbildot uz tiesas uzdotajiem jautājumiem, sniedza atzinumu, kurā norādīts, ka vakcinācija ir ārkārtīgi būtisks profilakses pasākums jebkuras vakcīnregulējamas infekcijas slimības un transmisijas apturēšanai. Vakcīna ir zāles.

Jebkuru zāļu efektivitāte tiek apliecināta klīniskajos pētījumos. Statistikas dati rāda, ka valstīs ar viszemāko vakcinācijas aptveri ir visaugstākie saslimšanas, stacionēšanas un nāves gadījumu rādītāji. Vakcinēts cilvēks parasti ir infekciozs daudz īsāku laiku nekā nevakcinēts cilvēks, tādēļ arī vakcinēti cilvēki rada mazāku risku inficēties citiem.

Visas vakcīnas, kuras ir saņēmušas reģistrācijas atļauju, ir pārbaudītas, ar tām ir veikti nepieciešamie klīniskie pētījumi par drošumu un efektivitāti, lai pārlicinātos par to ieguvumu un risku. Visas vakcīnas pret Covid-19 infekciju, kas tiek izmantotas Latvijā, ir reģistrētas EZA15, kā arī to lietošanu apstiprinājusi Eiropas Komisija. Vakcīnu reģistrācija nebūtu iespējama, ja būtu šaubas par to efektivitāti vai drošumu.

Vakcināciju nevar aizstāt ar testēšanu, jo testēšana nesniedz imunitāti pret attiecīgo infekcijas slimību. Nefarmaceitiskie sabiedrības aizsardzības veselības pasākumi ir būtiski, tomēr nesniedz imunitāti pret attiecīgo infekcijas slimību.

[4.2] Slimību profilakses un kontroles centra atzinumā norādīts, ka šā brīža pierādījumi liecina, ka vakcinācijas pret Covid-19 infekciju, tāpat kā citas vakcīnas, lielākajā daļā gadījumu pasargā no smagas saslimšanas, nokļūšanas slimnīcā un nāves. Līdzšinējā Latvijas un citu valstu pieredze liecina, ka bez vakcinācijas nav iespējams panākt saslimstības ar Covid-19 mazināšanos un infekcijas kontroli ilgtermiņā. Stingrie ierobežojošie pasākumi dod tikai īstermiņa efektu, turklāt smagi skar valstu ekonomiku un sociālo sfēru.

[5] Tiesas sēdē līdzpieteicēji uzturēja iesniegto pieteikumu, pamatojoties uz pieteikumā un pieteikuma papildinājumos norādītajiem argumentiem. Papildus norādīja, ka Rīkojuma darbība ir ierobežota laikā, savukārt vakcīnas sekas var palikt arī ilgstoši. Vakcīnas pret Covid-19 vēl nav līdz galam izpētītas. Priekšlikumā Eiropas Parlamenta rezolūcijai par kompensācijas fonda izveidošanu cilvēkiem, kuri cietuši no Covid-19 vakcīnām, minēts, ka Eiropas Zāļu aģentūra jau ir uzskaitījusi aptuveni vienu miljonu ziņotās blakus parādības pēc Covid-19 vakcīnas saņemšanas, starp tām ir arī smagi gadījumi un reģistrētas 5000 cilvēku nāves. Līdz ar to nevar būt obligāta vakcinācija, ja ir šādas blakus parādības un nav līdz galam veikti klīniskie pētījumi. Turklāt nav pētījumu par Covid-19 infekcijas Delta-variantu. Slimību profilakses un kontroles centra sniegtā informācija liecina, ka nevakcinēto vidū mirstība samazinās, bet nav kopēju datu par vakcinēto un nevakcinēto mirstību. Nav iespējams izvērtēt vakcinācijas ieguvumu un risku samērīgumu. Vakcinācijai nevajadzētu būt obligātai, un tiem, kas nevēlas vakcinēties, nevajadzētu tikt pakļautiem spiedienam. Personas, kas ir vakcinētas pret Covid-19, nav vairāk pasargātas no inficēšanās. Līdzpieteicēji jūtas drošāk nevakcinējoties un paļaujoties uz savu imunitāti.

[6] Atbildētāja Ministru kabineta pilnvarotie pārstāvji tiesas sēdē pieteikumu neatzina, pamatojoties uz paskaidrojumā norādītiem motīviem. Papildus paskaidroja, ka

Rīkojuma pamatmērķis ir veicināt Covid-19 straujās izplatības apturēšanu un personu vakcināciju, lai pasargātu cilvēkus no šīs bīstamās slimības. Covid-19 infekciju ir iespējams apturēt tikai līdzdarbojoties, tādā veidā radot drošu un nekaitīgu gan darba, gan sadzīves vidi.

Ministru kabinets, pieņemot Rīkojumu, nav pārsniedzis savu pilnvarojumu, un Rīkojums ir samērīgs. Savukārt pieteicēju argumenti ir vairāk vispārīgi, un viņu paustā pārliecība nav pamatota. Cilvēkiem, kas strādā civildienestā, ir ne tikai tiesības, bet arī pienākumi. Šajā gadījumā valsts ir noteikusi pienākumu – vakcinēties.

Vakcinām pret Covid-19 infekciju ir veikti pietiekami daudz klīnisko pētījumu, lai tās varētu izmantot, arī dati par hospitalizēto Covid-19 slimnieku skaitu tiek atspoguļoti korekti.

Zāļu valsts aģentūras eksperte paskaidroja, ka visām četrām vakcinām pret Covid-19, kas tiek izmantotas un ir reģistrētas Latvijā, ir atļauja uz vienu gadu, ar iespēju termiņu pagarināt. Vienai no vakcinām – Moderna – termiņš ir pagarināts līdz 2023. gada janvārim. Nav pamata domāt, ka pārējie vakcīnu ražotāji neiesniegs šādus pieteikumus. Par visām vakcinām bija iesniegti pietiekami dati, lai atzītu, ka šīs zāles (vakcīnas) ir derīgas. Zāļu klīnisko pētījumu turpināšana pēc to reģistrācijas ir ierasta prakse un plaši lietots mehānisms. Vakcīnas, tāpat kā jebkuras zāles, var izraisīt blakusparādības. Vakcīnas tiek reģistrētas tikai un vienīgi tādā gadījumā, ja blakusparādību risks ir daudz mazāks nekā slimības, pret kuru vakcīna ir paredzēta. Redzams, cik cilvēki diendienā iet bojā no Covid-19 infekcijas, tomēr no vakcinācijas neviens letāls gadījums Latvijā nav reģistrēts. Tomēr nevar izslēgt iespēju par smagām blakusparādībām pēc vakcinācijas, kas ir visai retas. Covid-19 vakcinām sabiedrībā tiek pievērsta pastiprināta uzmanība, līdz ar to arī ziņojumi par blakusparādībām ir vairāk, kas savukārt pierāda vakcīnas drošumu.

Lietā atzinuma sniegšanai pieaicinātās iestādes – Slimību profilakses un kontroles centra – pilnvarotais pārstāvis epidemiologs Jurijs Perevoščikovs uzsvēra, ka cilvēkiem ar pabeigtu vakcinācijas kursu risks nonākt slimnīcā ar Covid-19 infekcijas saslimšanu ir piecas reizes mazāks, nekā nevakcinētiem. Covid-19 infekcija ir lipīga, it īpaši tās Delta variants. Jo lipīgāka slimība, jo vairāk vajadzētu vakcinēt cilvēkus. Reproduktivitātes koeficients, kas šai slimībai ir 5, liecina, ka slimība parasti nebeidzas ar to cilvēku, kurš ir inficējies, katrs inficētais var inficēt vēl vidēji piecus cilvēkus. Visi citi cēloņi, no kuriem cilvēki mirst, uzrādīja tendenci, ka mirstības radītājs ir krietni augstāks tiem, kuriem vakcinācija netika veikta. Vakcinēties vajag, lai pasargātu sevi, darba kolēģus un klientus.

Motīvu daļa

[7] Tiesa, noklausoties lietas dalībnieku tiesas sēdē sniegtos paskaidrojumus un izvērtējot tos kopsakarā ar lietas materiāliem un lietā esošajiem pierādījumiem, secina, ka pieteikums ir noraidāms turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[8] No līdzpieteicēju argumentiem izriet, ka nav ievērots tiesiskuma, vienlīdzības un samērīguma princips.

Administratīvā procesa likuma 7.pantā ietvertais tiesiskuma princips paredz, ka iestādes un tiesas rīcībai jāatbilst tiesību normām. Iestāde un tiesa darbojas normatīvajos aktos noteikto pilnvaru ietvaros un savas pilnvaras var izmantot tikai atbilstoši pilnvarojuma jēgai un mērķim.

Administratīvā procesa likuma 6.pantā nostiprinātais vienlīdzības princips paredz, ka, pastāvot vienādiem faktiskajiem un tiesiskajiem lietas apstākļiem, iestāde un tiesa pieņem vienādus lēmumus (pastāvot atšķirīgiem faktiskajiem vai tiesiskajiem lietas apstākļiem, – atšķirīgus lēmumus) neatkarīgi no administratīvā procesa dalībnieku dzimuma, vecuma, rases, ādas krāsas, valodas, reliģiskās pārliecības, politiskajiem vai citiem uzskatiem, sociālās izcelšanās, tautības, izglītības, sociālā un mantiskā stāvokļa, nodarbošanās veida un citiem apstākļiem.

Administratīvā procesa likuma 13.pantā ietvertais samērīguma princips paredz, ka labumam, ko sabiedrība iegūst ar ierobežojumiem, kas uzlikti adresātam, ir jābūt lielākam nekā viņa tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumam. Būtiski privātpersonas tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumi ir attaisnojami tikai ar nozīmīgu sabiedrības labumu. Vadlīnijas samērīguma principa piemērošanai ir iestrādātas Administratīvā procesa likuma 66.pantā.

Tā kā minētie principi savā starpā ir cieši saistīti, tiesa to piemērošanā būtiskos aspektus vērtēs kopsakarā citu ar citu.

[9] Līdzpieteicēji atsaucas uz tiesību normām, no kurām izriet, ka jebkādu ar veselību saistītu darbību drīkst veikt tikai ar personas brīvprātīgu un apzinātu piekrišanu.

Personas privāto dzīvi aizsargā Satversmes 96.pants, kurš noteic, ka ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību. Minētās tiesības ir ietvertas arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 8.pantā. Eiropas cilvēktiesību tiesa (turpmāk – ECT) ir atzinusi, ka personas fiziskā neaizskaramība, tostarp attiecībā uz medicīnisku manipulāciju veikšanu, ir daļa no “privātās dzīves” Konvencijas 8.panta izpratnē (sk. *ECT 1998.gada 15.janvāra lēmumu lietā “Boffa un citi pret Sanmarīno”* un *2013.gada 12.marta lēmumu lietā “Baytüre un citi pret Turciju”*). Tāpat ECT atzinusi, ka vakcinācijas pienākums un šī pienākuma neizpildes sekas ir personu tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību ierobežojums (sk. *ECT 2021.gada 8.aprīļa sprieduma lietā “Vavrička un citi pret Čehiju” 258.-261.punkts*).

Tāpat Satversmes 106.pants noteic tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai.

Vienlaikus Satversmes 116.pants paredz, ka personas tiesības, kas noteiktas citastarp Satversmes 96.pantā un 106.pantā, var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Satversmes tiesas praksē nostiprināts, ka, konstatējot tiesību ierobežojumu, tālāk jānoskaidro, vai šāds ierobežojums ir attaisnojams, proti, vai tas ir noteikts ar likumu; tam ir legītīms mērķis un vai tas ir samērīgs.

Tiesa secina, ka Rikojumā ir noteikts vakcinācijas pienākums noteiktām personu grupām, paredzot sekas neizpildes gadījumā, taču nav paredzēta piespiedu vakcinācija, proti, nav paredzēts pienākuma izpildi panākt ar varu.

[10] Attiecībā uz ierobežojuma tiesisko regulējumu tiesa konstatē turpmāko.

Atbilstoši Satversmes 64.pantā noteiktajam likumdošanas tiesības pieder Saeimai. Saeima ir pieņēmusi un Valsts prezidents ir izsludinājis likumu "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli". Atbilstoši šī likuma 2.pantam tas nosaka kārtību, kādā izsludina un atceļ īpašu tiesisko režīmu – ārkārtējo situāciju vai izņēmuma stāvokli –, kā arī valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju, fizisko un juridisko personu tiesības, to ierobežojumus, īpašos pienākumus un tiesiskuma nodrošināšanu šo tiesisko režīmu spēkā esamības laikā. Saskaņā ar minētā likuma 5.panta pirmo daļu ārkārtējo situāciju izsludina Ministru kabinets.

Latvijas Valsts prezidents un likumdošanas varu, izpildvaru un tiesu varu īstenojošo valsts konstitucionālo orgānu vadītāji – Saeimas priekšsēdētāja, Ministru prezidents, Satversmes tiesas priekšsēdētāja un Augstākās tiesas priekšsēdētājs – kopsēdē ir atzinuši, ka ārkārtējas situācijas vadība ir Ministru kabineta uzdevums. Pārējie valsts konstitucionālie orgāni mūsu demokrātiskās valsts iekārtas noteiktās līdzsvara un atsvara sistēmas ietvaros, un sargājot Satversmes pamatprincipus, savu kompetenci un procedūras īsteno tā, lai tiktu nodrošināta ārkārtējās situācijas vadība (sk. *Valsts prezidenta 2020.gada 23.marta paziņojuma Nr.8 "Valsts konstitucionālo orgānu darbības pamatprincipi ārkārtējā situācijā" 6.punkts, <https://likumi.lv/ta/id/313400-valsts-konstitucionalo-organu-darbibas-pamatprincipi-arkarteja-situacija>, aplūkots 2021.gada 8.novembrī*). Arī tiesību eksperts – LU Juridiskās fakultātes docents Dr. iur. Jānis Pleps – ir norādījis, ka Ministru kabinets, izdodot attiecīgo rīkojumu, ir rīkojies atbilstoši likumam "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli", lai Satversmē noteikto pilnvaru ietvaros novērstu apdraudējumu, kas saistīts ar Covid-19 infekcijas izplatību (sk. *Pleps J., Līce K., Meistere D. Vai Saeimas deputātiem un citu valsts konstitucionālo orgānu amatpersonām ir pienākums vakcinēties. Jurista Vārds, 02.11.2021., Nr.44 (1206), 15.-21.lpp.*).

Tādējādi tiesai nav šaubu, ka Ministru kabinets ir kompetents izsludināt ārkārtējo situāciju.

[11] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 11.pantā ietvertajam likuma atrunas principam privātpersonai nelabvēlīgu administratīvo aktu izdot iestāde var uz Satversmes, likuma, kā arī uz starptautisko tiesību normas pamata. Saskaņā ar juridiskajā literatūrā skaidroto likuma atrunas principa būtība ir tāda, ka iestāde personai nelabvēlīgu administratīvo aktu var izdot tikai uz tautas vai tautas vēlētu priekšstāvju pieņemta vai akceptēta normatīva akta pamata (sk. *Biksiniece-Martinova L. Administratīvā procesa likuma 11.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 171.lpp.*).

Rīkojuma 5.3.apakšpunkts valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbiniekiem un amatpersonām, kam nav pārslimošanas sertifikāta, darba pienākumu veikšanai paredz netiešu pienākumu vakcinēties. Rīkojums ir pamatots ar likuma "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 4. un 8.pantu, kā arī Epidemioloģiskās drošības likuma 3.panta otro daļu.

Likuma "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 4.panta pirmajā daļā ir skaidrots, ka ārkārtējā situācija ir īpašs tiesiskais režīms, kura laikā Ministru kabinetam ir tiesības likumā noteiktajā kārtībā un apjomā ierobežot valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju, fizisko un juridisko personu tiesības un brīvības, kā arī uzlikt tām papildu pienākumus. Minētā likuma 8.panta otrajā daļā ir noteikts, ka, izsludinot ārkārtējo situāciju, Ministru kabinetam papildus šā panta pirmajā daļā minētajām tiesībām ir tiesības noteikt konkrētajā ārkārtējā situācijā nepieciešamus pasākumus, kas valsts apdraudējuma un tā seku novēršanai vai pārvarēšanai paredzēti likumos, kā arī valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju kompetenci valsts apdraudējuma novēršanā vai pārvarēšanā. Epidemioloģiskās drošības likuma 3.panta otrajā daļā ir paredzēts, ka Ministru kabinets nosaka epidemioloģiskās drošības pasākumus atsevišķu infekcijas slimību izplatības ierobežošanai.

Nemot vērā minēto un to, ka saskaņā ar Epidemioloģiskās drošības likuma 3.panta pirmās daļas 3.punktu epidemioloģiskā drošība ietver iedzīvotāju vakcināciju, pārsūdzētais Rīkojuma punkts ir izdots uz likuma pamata.

Līdzpieteicēji iebilst, ka tiesību normas neparedz obligātu vakcināciju. Tiesa tam nepiekrīt. Atbilstoši Epidemioloģiskās drošības likuma 30.panta trešajā daļā noteiktajam, ja sākusies epidēmija vai pandēmija vai pastāv tās draudi, var izsludināt papildu obligāto vakcināciju Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Tādējādi likumā ir paredzēts pilnvarojums Ministru kabinetam izsludināt papildu obligāto vakcināciju.

Vienlaikus jāpatur prātā, ka atbilstoši likuma "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 10.panta pirmajā daļā noteiktajam Saeimas Prezidijs Ministru kabineta lēmumu par ārkārtējo situāciju vai par tādiem grozījumiem lēmumā par ārkārtējo situāciju, kuri nosaka papildu teritoriālos vai tiesību ierobežojumus, kā arī par izsludinātās ārkārtējās situācijas pagarināšanu, nekavējoties iekļauj Saeimas sēdes darba kārtībā. No publiski pieejamās informācijas izriet, ka Saeima 2021.gada 14.oktobra sēdē nolēmusi atbalstīt

Ministru kabineta lēmumu izsludināt ārkārtējo situāciju no 2021.gada 11.oktobra līdz 2022.gada 11.janvārim, lai apturētu straujo Covid-19 infekcijas izplatību un veselības nozares pārslodzi un mazinātu novēršamo mirstību, vienlaikus nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību, atbilstoši Ministru kabineta 2021.gada 9.oktobra rīkojumā Nr.720 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" noteiktajam (sk. https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs_lmp.nsf/0/E1ADEA9A00B2EA9BC225876E004601EB?OpenDocument, aplūkots 2021.gada 8.novembrī).

Tādējādi tiesa atzīst, ka likuma atrunas princips ir ievērots un ierobežojums ir noteikts saskaņā ar likumu.

[12] Vērtējot, vai pamattiesību ierobežojumam ir leģitīms mērķis, tiesa noskaidro, vai tā pamatā ir apstākļi un argumenti, kādēļ tas vajadzīgs, proti, vai ierobežojums ticis noteikts svarīgu interešu – leģitīma mērķa – labad (sk. *Satversmes tiesas sprieduma lietā Nr.2005-19-01 9.punkts*).

Likuma "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" mērķis ir nodrošināt nacionālo drošību valsts apdraudējuma gadījumā (likuma 1.pants). Ārkārtējo situāciju var izsludināt tāda valsts apdraudējuma gadījumā, kas saistīts ar katastrofu, tās draudiem vai kritiskās infrastruktūras apdraudējumu, ja būtiski apdraudēta valsts, sabiedrības, vides, saimnieciskās darbības drošība vai cilvēku veselība un dzīvība (likuma 4.panta otrā daļa). Rīkojuma mērķis ir apturēt straujo Covid-19 infekcijas izplatību un veselības nozares pārslodzi un mazināt novēršamo mirstību, vienlaikus nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību (rīkojuma ievads).

Tiesas vērtējumā tiesību akta projekta "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" sākotnējās ietekmes (ex-ante) novērtējuma ziņojumā (anotācijā) (sk. https://tapportals.mk.gov.lv/attachments/legal_acts/document_versions/2d82837f-6975-4a8d-abdf-279ecf6527e1/download, aplūkots 2021.gada 8.novembrī) ietvertā informācija norāda uz ļoti būtisku nepieciešamību sasniegt Rīkojuma mērķi. Proti, tajā norādītie dati liecina par strauju Covid-19 infekcijas izplatības pieaugumu, kā rezultātā ir nepieciešams pastiprināt epidemioloģiskās kontroles pasākumus, tādējādi mazinot inficēšanās biežumu un pārslodzi ārstniecības iestādēm. Lemjot par epidemioloģiskās kontroles pasākumu pastiprināšanu, ir ņemts vērā Covid-19 infekcijas reproduktivitātes koeficients, no kā secināts, ka iepriekš ieviestie epidemioloģiskās drošības pasākumi nav pietiekami, lai novērstu strauju infekcijas tālāko izplatību, kam sekas būs straujš pacientu ar smagu slimības gaitu pieaugums slimnīcās un straujš nāves gadījumu pieaugums. Prognozēts, ka, vadoties no esošās situācijas, ja tiek paredzēti pasākumi, kas par 50% mazina cilvēku, kas nav vakcinēti, kontaktēšanos un par 20% mazina kontaktēšanos vakcinētu cilvēku vidū, papildus paredzot pasākumus vakcinācijas veicināšanai, var tikt panākta Covid-19 straujās izplatības apturēšana un ar to saistītās pārslodzes veselības sektoram un nāves gadījumu pieauguma apturēšana novembra vidū.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka vakcinācijas pienākums ir nacionālo iestāžu atbilde uz neatliekamu sociālo vajadzību aizsargāt personu un sabiedrības veselību pret attiecīgajām slimībām (sk. *ECT 2021. gada 8. aprīļa sprieduma lietā "Vavrička un citi pret Čehiju" 284. punkts*).

Skaidrojums tam, kādēļ ierobežojums tiek attiecināts uz līdzpieteicējiem, ir sniegts tiesību akta projekta "Grozījumi Ministru kabineta 2021. gada 28. septembra noteikumos Nr. 662 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai"" sākotnējās ietekmes (ex-ante) novērtējuma ziņojumā (anotācijā) (sk. <https://tapportals.mk.gov.lv/annotation/03719be2-3585-4b91-b2d4-f7f840e08b3e>, aplūkots 2021. gada 8. novembrī). Atbilstoši minētajā dokumentā norādītajam darbiniekiem, atrodoties darba vietā, ir augsts risks inficēties no kolēģiem, klientiem, apmeklētājiem. Tāpat viņiem ir augsts risks inficēties, dodoties uz darbu ar sabiedrisko transportu. Tādēļ visiem klātienē strādājošajiem darbiniekiem ir nepieciešams vakcinēties, lai pasargātu sevi no ilgstošas darbnespējas un iespējas izplatīt infekciju tālāk – kolēģiem, kā arī ārpus darba lokā. Savukārt, attiecībā uz valsts pārvaldes darbiniekiem, papildus jāņem vērā, ka valsts pārvaldē ir ierobežots darbinieku resurss, tādēļ ikviena darbinieka ilgstoša slimošana ietekmē valsts pārvaldei noteikto funkciju izpildi. Lai varētu aizvietot kolēģus, kā arī būt gataviem strādāt krīzes situācijās, visiem valsts pārvaldes darbiniekiem jābūt vakcinētiem, lai arī ikdienā daļai ir iespēja strādāt attālināti.

No minētā izriet, ka ierobežojuma mērķis ir veicināt darbinieku (amatpersonu) vakcināciju, lai nodrošinātu pēc iespējas drošus darba apstākļus. Jo darba apstākļi būs drošāki, jo mazāk personu saslims, tādējādi tiks veicināts gan mērķis apturēt straujo Covid-19 infekcijas izplatību un veselības nozares pārslodzi, gan mērķis nodrošināt svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību.

Līdz ar to tiesa atzīst, ka ierobežojumam ir legītīms mērķis – neatliekama sociāla vajadzība aizsargāt citu cilvēku tiesības – sabiedrības epidemioloģiskās drošības aizsardzība, kas saistās ar infekcijas izplatības ierobežošanu, vienlaikus sabiedrības interesēs nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību.

Tiesas vērtējumā šis mērķis atbilst gan Satversmes 116. pantā, gan 1997. gada 4. aprīļa Konvencijas par cilvēktiesību un cieņas aizsardzību bioloģijā un medicīnā: Konvencija par cilvēktiesībām un biomedicīnu 26. pantā ietvertajiem mērķiem, kuru sasniegšanai pamattiesības var tikt ierobežotas.

[13] Līdzpieteicēji pret nepieciešamību sasniegt Rīkojuma legītīmo mērķi kopumā nav iebilduši. Līdzpieteicēju iebildumi pamatā ir vērsti uz vienu no mērķa sasniegšanai izvēlētajiem līdzekļiem – ierobežojumu valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbiniekiem un amatpersonām veikt savus darba pienākumus bez vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta. Pārsūdzētais Rīkojuma apakšpunkts attiecas tikai uz valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbiniekiem

un amatpersonām. Vienlaikus jāņem vērā, ka uz pārējiem darba devējiem attiecas Rīkojuma 5.7.apakšpunkts, kas paredz, ka darba devējs, veicot tiesību normā noteikto izvērtējumu, pieprasa, lai darbiniekam (amatpersonai) būtu vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts: 1) ja darbinieks (amatpersona) darba (amata) pienākumu pildīšanas laikā ir tiešā saskarsmē ar klientiem, nonāk fiziskā kontaktā vai ilgstoši atrodas tuvāk par diviem metriem no klienta vai vairāki darbinieki (amatpersonas) darba (amata) pienākumus veic ilgstošā savstarpējā saskarsmē, nonāk fiziskā kontaktā vai ilgstoši atrodas tuvāk par diviem metriem; 2) ja darbiniekam (amatpersonai) ir paaugstinātas iespējas inficēties, atrodoties tiešā saskarsmē un kontaktējoties ar lielu skaitu personu, kuru veselības stāvoklis nav zināms; 3) ja darbinieka (amatpersonas) klātienē darba (amata) pienākumi ir kritiski svarīgi sabiedrībai, kā arī uzņēmuma vai iestādes darbības nepārtrauktības nodrošināšanai. Tāpat ir būtiski, ka atbilstoši Rīkojuma 5.7.¹apakšpunktā noteiktajam no 2021.gada 15.decembra darbiniekiem, tostarp brīvprātīgajiem un personām ar ārpakalpojuma līgumiem, kuri nav minēti šā rīkojuma 5.7.apakšpunktā un kuri veic darba pienākumus klātienē, nepieciešams vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts.

Saskaņā ar Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 7.³panta trešajā daļā noteikto, ja darba devējam normatīvajos aktos paredzēto prasību vai citu objektīvu iemeslu dēļ nav iespējams pārcelt darbinieku (amatpersonu) citā piemērotā darbā (amatā) vai nodrošināt viņa darba (amata, dienesta) pienākumu veikšanu attālināti, darba devējam ir tiesības līdz brīdim, kad darbinieks (amatpersona) iegūst vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, atstādināt viņu no darba (amata, dienesta) vai noteikt dīkstāvi darbinieka vainas dēļ; par atstādināšanas vai dīkstāves laiku viņam neizmaksājot darba samaksu. Darba devējam, izņemot darba devēju valsts pārvaldē, ir tiesības par atstādināšanas laiku saglabāt darba samaksu. Aizliegts atstādināt darbinieku (amatpersonu) no darba (amata, dienesta) uz laiku, kas ilgāks par trim mēnešiem.

Apkopojot minēto, atbilstošs sertifikāts tiek prasīts plašākam personu lokam nekā tikai valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbiniekiem un amatpersonām. Arī privātajā sektorā darba devējs, veicot tiesību normā paredzēto izvērtējumu, var pieprasīt sertifikātu, ja tas ir būtiski uzņēmuma vai iestādes darbības nodrošināšanai (turklāt jāņem vērā, ka sākot ar 2021.gada 15.decembri bez vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta šajā sektorā darba pienākumus varēs veikt tikai tādas personas, kas ir nodarbinātas attālināti). Privātajā sektorā būs iespēja izvēlēties, vai tiks saglabāta darba samaksa. Valsts un pašvaldību institūcijās (tai skaitā kapitālsabiedrībās) šajos jautājumos rīcības brīvības nav. Tomēr šāda atšķirība ir attaisnojama ar mērķi nodrošināt svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību.

[14] Izvērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, jāpārbauda: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai jeb vai ar izraudzīto līdzekli

var sasniegt legītīmo mērķi; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai legītīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai ierobežojums ir atbilstošs jeb vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu. Ja, izvērtējot tiesību normu, tiek atzīts, ka tā neatbilst kaut vienam no šiem kritērijiem, tā neatbilst arī samērīguma principam (sk. *Satversmes tiesas 2007.gada 16.maija sprieduma lietā Nr. 2006-42-01 11.punkts un 2015.gada 21.decembra sprieduma lietā Nr. 2015-03-01 25.punkts*).

Līdzpieteicēji apšauba, ka vakcinācija ir piemērots līdzeklis mērķa sasniegšanai, norādot, ka vakcīna nepasargā no saslimšanas un arī vakcinētas personas var būt vīrusa pārnēsātājas.

Slimību kontroles un profilakses centra pārstāvis tiesas sēdē tam neiebilda, bet skaidroja, ka vakcinētām personām iespēja inficēties un līdz ar to nodot infekciju tālāk ir krietni mazāka. Lai gan arī vakcinētas personas var inficēties, tās slimo vieglāk. Slimojot īsāku laika periodu, vīruss tiek izdalīts īsāku laika brīdi, nekā slimojot ilgāk. Slimojot bez simptomiem, persona neveicina vīrusa izplatību, piemēram, klepojot. Tāpat vakcinācija samazina hospitalizācijas un mirstības risku. Iestādes pārstāvis šai sakarā atsaucās uz Apvienotās Karalistes Veselības drošības aģentūras Covid-19 vakcīnu uzraudzības ziņojumu (44.nedēļa) (sk.

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1031157/Vaccine-surveillance-report-week-44.pdf aplūkots 2021.gada 8.novembrī).

No Apvienotās Karalistes Veselības drošības aģentūras Covid-19 vakcīnu uzraudzības ziņojuma (44.nedēļa) izriet, ka vairākos pētījumos ir pierādīta vakcīnu efektivitāte, aizsargājot pret inficēšanos. Neinficētas personas vīrusu nepārnēs, tādējādi vakcīnas efektīvi novērš arī transmisiju. Transmisija tiek samazināta arī tad, ja vakcinēta persona tomēr ir inficējusies, jo ir samazināts vīrusa izplatības ilgums un pakāpe. Divu vakcīnu devu aizsardzības efektivitāte pret simptomātisku Covid-19 Delta varianta infekciju *AstraZeneca AB* vakcīnai "Vaxzevria" ir 65-70%, bet *BioNTech Manufacturing GmbH* vakcīnai "Comirnaty" un *Moderna Biotech Spain, S.L.* vakcīnai "Spikevax" ir 80-95%. Visu trīs vakcīnu efektivitāte pret hospitalizāciju arī Delta varianta gadījumā ir virs 90%. Tas pats attiecas uz mirstību. Tādējādi šajā literatūras avotā norādītās zinātniskās atziņas atbilst iestādes pārstāvja skaidrotajam tiesas sēdē.

No Amerikas Savienoto Valstu Slimību kontroles un profilakses centra sagatavotā zinātniskā izklāsta par Covid-19 vakcīnām un vakcināciju (sk. <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/science/science-briefs/fully-vaccinated-people.html>, aplūkots 2021.gada 8.novembrī), kas pēdējo reizi atjaunots 2021.gada 15.septembrī, izriet, ka Covid-19 vakcinācijas programma ir ievērojami samazinājusi slimības slogu Amerikas Savienotajās Valstīs, novēršot smagu slimību pilnībā vakcinētiem cilvēkiem un pārtraucot slimības transmisijas ķēdes. Norādīts, ka vakcīnas

ievērojami samazina vīrusa pārneši vakcinēto cilvēku starpā, pat Delta varianta gadījumā, jo vakcinētas inficētās personas ir infekciozas īsāku laiku, salīdzinājumā ar nevakcinētiem cilvēkiem, kas ir inficējušies ar Delta variantu.

Lai gan ir pētījumi, ka vakcinētās personas var nodot vīrusu tālāk, arī tajos ir secināts, ka vakcinācija samazina risku inficēties ar vīrusa Delta variantu un paātrina tā izvadīšanu (sk., piemēram, *Community transmission and viral load kinetics of the SARS-CoV-2 delta (B.1.617.2) variant in vaccinated and unvaccinated individuals in the UK: a prospective, longitudinal, cohort study // The Lancet Infectious Diseases, 29.10.2021., [https://www.thelancet.com/journals/laninf/article/PIIS1473-3099\(21\)00648-4/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/laninf/article/PIIS1473-3099(21)00648-4/fulltext), aplūkots 2021.gada 8.novembrī).*

Tādējādi šobrīd zinātniskajā literatūrā norādītais kopumā apliecina, ka vakcinācija samazina infekcijas izplatību, kā arī hospitalizācijas un nāves risku. No tajā norādītā var secināt, ka vakcinācija aizsargā gan personu pašu, gan šīs personas līdzcilvēkus.

Slimību profilakses un kontroles centrs, pildot Imunizācijas valsts padomes sekretariāta funkcijas, ir sniedzis skaidrojumu (*lietas 126.-127.lapa*), ka vakcinācija ir ārkārtīgi būtisks profilakses pasākums jebkuras vakcīnregulējamas infekcijas slimības izplatības un transmisijas apturēšanai. Saskaņā ar pašreizējiem zinātniskajiem pierādījumiem un tiem pierādījumiem, kas joprojām veidojas, personām, kuras ir vakcinētas, ir samazināts risks inficēt citus cilvēkus. Pieaugošā Covid-19 saslimstība ietekmē ne tikai cilvēkus, kas nav vakcinēti pret Covid-19, bet visu sabiedrību kopumā. Pastāvot joprojām plašai vīrusa lipīgā Delta varianta izplatībai, palielinās risks inficēties ar SARS-CoV-2 visām personām ar vājāku imūnsistēmu, tajā skaitā arī vakcinētām personām, piemēram, senioriem, personām ar hroniskām un akūtām slimībām. Slimību profilakses un kontroles centra 2021.gada 5.novembra atzinumā tiesai (*lietas 135.lapa*) ir norādīts, ka, vakcinējot jaunus cilvēkus un visus, kuriem nav hroniskas saslimšanas, samazinās infekcijas izplatība populācijā, tostarp riska grupas pacienti un cilvēki, kuriem vakcīna neizveido pietiekamu aizsardzību, būs pasargāti no inficēšanās un smagas saslimšanas un nāves. Tiesa minētā kontekstā ņem vērā arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2021.gada 8.aprīļa sprieduma apvienotajā lietā Nr.47621/13 "Vavrička un citi pret Čehiju" 279.punktā norādīto, ka pienākuma mērķis ir aizsargāt visu sabiedrības locekļu veselību, īpaši to personu, kas ir īpaši neaizsargātas pret noteiktām slimībām un kuru vārdā pārējie iedzīvotāji tiek lūgti uzņemties minimālu risku vakcinācijas formā.

Slimību profilakses un kontroles centra tiesai sniegtie dati (*lietas 134.-135.lapa*) liecina, ka nevakcinētām personām risks saslimt ir 2,8 reizes, tikt hospitalizētām ir 6,1 reizes un risks nomirt ir 6,3 reizes lielāks nekā vakcinācijas kursu pabeigušām personām.

Pieteicēja apšaubā Slimību profilakses un kontroles centra datu ticamību, vērsot uzmanību uz to, ka nevakcinētas personas tiek testētas vairāk, tāpēc vairāk Covid-19 pozitīvie gadījumi tiek atklāti tieši nevakcinēto personu vidū. Lai gan var piekrist tam, ka nevakcinētas personas tiek testētas intensīvāk, ir jāņem vērā, ka vakcīnu efektivitāte tiek

vērtēta ne vien pēc Slimību profilakses un kontroles centra datiem, bet arī daudziem zinātniskiem pētījumiem.

Apkopojot minēto, tiesa atzīst, ka vakcinācija ir piemērots līdzeklis Rīkojuma leģitīmo mērķu sasniegšanai.

[15] Līdzpieteicēji atsaucas uz to, ka, palielinoties vakcinācijas aptverei, palielinās arī vakcinēto personu Covid-19 pozitīvie gadījumi un stacionāros ievietotie gadījumi.

No Slimību kontroles un profilakses centra pārstāvja tiesas sēdē skaidrotā izriet, ka saslimušo vakcinēto personu skaits un stacionārā ievietoto vakcinēto personu skaits pats par sevi neraksturo vakcīnu efektivitāti. Lai vērtētu efektivitāti, ir jāņem vērā dati, kas aprēķināti uz 100 000 iedzīvotājiem.

Slimību kontroles un profilakses centra pārstāvja skaidrotais atbilst loģikas likumiem un iepriekš minētajām zinātnes atziņām, ka arī vakcinētas personas var inficēties. Ja vakcinācijas aptvere ir maza, tad ir loģiski, ka inficēto un stacionārā ievietoto vakcinēto personu skaits ir mazs. Tāpat ir loģiski, ka, palielinoties vakcinācijas aptverei, palielināsies arī inficēto un stacionārā ievietoto vakcinēto personu skaits.

[16] No pieteikuma izriet, ka leģitīmo mērķi būtu iespējams sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, piemēram, veicot darbu attālināti.

Tiesa ņem vērā, ka konkrētajā lietā līdzpieteicēji ir civildienesta ierēdne, autobusa vadītājs un pirmsskolas izglītības iestādes skolotāja. Tā kā autobusa vadītājs un pirmsskolas izglītības skolotāja darba specifikas dēļ savus darba pienākumus nevar veikt attālināti, attiecībā uz viņiem šis aspekts nav vērtējams. Tātad attālināta darba iespējas kā mazāk ierobežojošs līdzeklis ir apsverams vienīgi attiecībā uz valsts civildienesta ierēdņiem.

Vienlaikus ir būtiski apzināties, ka šobrīd attiecībā uz valsts civildienesta ierēdņiem ir spēkā gan prasība pēc vakcinācijas (Rīkojuma 5.3.apakšpunkts), gan attālināta darba iespējas, ja darba specifika to pieļauj (Rīkojuma 5.1.1.apakšpunkts). Tādējādi ir apsverams, vai attālināta darba iespējas bez prasības pēc vakcinācijas ir tikpat efektīvs līdzeklis svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktības nodrošināšanai.

Atbildētājas pārstāve tiesas sēdē norādīja, ka saskatīt var arī attālināti strādājošas personas.

Konkrētajā gadījumā civildienesta ierēdne dzīvo vienā māsaimniecībā ar citiem ģimenes locekļiem, kas savus darba pienākumus veic klātienē un ikdienā sastop daudz citu cilvēku, tāpēc, lai gan attālinātais darbs, samazinot kontaktpersonu loku, samazina viņas inficēšanās risku, tas joprojām pastāv. Atbilstoši Slimību profilakses un kontroles centra 2021.gada 5.novembra tiesai sniegtajā atbildē (*lietas134.-136.lapa*) norādītajam, vakcinētas personas saslimšanas gadījumā slimo vieglāk un viņām retāk veidojas komplikācijas, kas nosaka īsāku darbnespēju. Šai sakarā ir būtiski ņemt vērā katra civildienesta ierēdņa nozīmi svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktības

nodrošināšanā. Atbilstoši Valsts civildienesta likuma 3.panta pirmajā daļā noteiktajam ierēdnis ir persona, kas tiešās valsts pārvaldes iestādē veido nozares politiku vai attīstības stratēģiju, koordinē nozares darbību, sadala vai kontrolē finanšu resursus, izstrādā normatīvos aktus vai kontrolē to ievērošanu, sagatavo vai izdod administratīvos aktus, sagatavo vai pieņem citus ar indivīda tiesībām saistītus lēmumus. Savukārt saskaņā ar Valsts civildienesta likuma 1.pantā noteikto valsts civildienests ir Latvijas Republikai un tās Satversmei lojāls, profesionāls, politiski neitrāls, kas nodrošina tiesisku, stabilu, efektīvu un atklātu valsts pārvaldes darbību. Tiesu praksē ir atzīts, ka darba pienākumu ilgstoša neizpilde valsts dienestā rada nesalīdzināmi būtiskākas sekas, nekā darba tiesiskajās attiecībās tieši no valsts funkcionēšanas viedokļa (sk. *Senāta 2020.gada 17.marta sprieduma (ECLI:LV:AT:2020:0317.A420224317.17.S) lietā Nr.A420224317 18.punkts*).

Papildus jau minētajam jāatceras, ka izpildvaras funkcijas ir nodrošināmas nepārtraukti un pēc iespējas visefektīvākajā veidā. Valsts pārvaldei ir jābūt efektīvai gan no organizācijas, gan funkciju veikšanas viedokļa. Tas nozīmē arī cilvēkresursu efektīvu izmantošanu (sk. *Senāta 2020.gada 17.marta sprieduma (ECLI:LV:AT:2020:0317.A420224317.17.S) lietā Nr.A420224317 19.punkts*). Minētais ir īpaši aktuāls ārkārtējas situācija laikā, kad Covid-19 Delta varianta lipīguma dēļ vienlaikus inficējas ļoti liels skaits cilvēku. Šādā situācijā var būt tā, ka valsts civildienesta ierēdnim, kas savus ikdienas pienākumus var veikt pilnībā attālināti, pēkšņi nākas aizvietot prombūtnē esošu ierēdni, kura pienākumus pilnībā attālināti veikt nav iespējams. Tādējādi valsts civildienesta ierēdņiem jābūt gataviem jebkurā brīdī savus pienākumus veikt klātienē un nav pamata paļauties uz iespēju visu ārkārtējās situācijas laiku strādāt tikai attālināti.

Minētie apsvērumi ir attiecināmi arī uz citām personām, kas ir nodarbinātas valsts vai pašvaldību institūcijās (tai skaitā kapitālsabiedrībās). Valsts un pašvaldību institūcijas, tai skaitā kapitālsabiedrības tiek veidotas, lai nodrošinātu valsts funkciju izpildi un sniegtu iedzīvotājiem nepieciešamos pakalpojumus.

Nemot vērā minēto, attālinātā darba iespējas apvienojumā ar prasību vakcinēties ir efektīvāks līdzeklis legītimā mērķa sasniegšanā, un konkrētajā lietā nav konstatējams, ka Rikojuma legītimo mērķi tikpat efektīvi var sasniegt arī ar līdzpieteicēju norādīto mazāk ierobežojošo līdzekli.

[17] Līdzpieteicēji vērš uzmanību arī uz to, ka valsts civildienesta ierēdne savā darba kabinetā ilgstoši ir strādājusi viena, autobusa vadītājs ir nodalīts no pasažieriem, personas var tikt regulāri testētas un ievērot citas epidemioloģiskās drošības prasības.

Par darba vietu nodalīšanu Slimību profilakses un kontroles centra pārstāvis tiesas sēdē skaidroja, ka inficēties darba vietā var arī koplietošanas telpās, piemēram, gaitenī vai tualetē, savukārt autobusu vadītāji no pasažieriem nav norobežoti hermētiski.

Par testēšanu Slimību profilakses un kontroles centrs, pildot Imunizācijas valsts padomes sekretariāta funkcijas, ir sniedzis skaidrojumu (*lietas 128.-129.lapa*), ka tā nav pietiekami efektīvs līdzeklis nekontrolētas infekcijas slimības izplatības gadījumā, vēl jo vairāk, ja valstī nav sasniegta nepieciešamā vakcinācijas aptvere. To pierādīja epidemioloģiskā situācija valstī, kas pasliktinājās tik strauji, ka valdība bija spiesta izsludināt ārkārtējo situāciju gan medicīnā, gan valstī un noteikt mājāsēdes režīmu. Vakcināciju nevar aizstāt ar testēšanu, jo testēšana nesniedz imunitāti pret attiecīgo infekcijas slimību, kā to dara vakcinācija. Tests var tikt izmantots tikai kā papildu piesardzības pasākums Covid-19 izplatības risku mazināšanai. Riska pakāpe testētām un vakcinētām, pārslimojušām personām nav salīdzināma, jo cilvēkam, kuram ir iestājusies imunitāte pret SARS-CoV-2 vīrusu, drošības, aizsardzības līmenis palielinās, bet risks inficēties ievērojami samazinās.

Par distancēšanos, sejas masku lietošanu, aizsargbarjeru nodrošināšanu darba vietās, un roku dezinfekciju Slimību profilakses un kontroles centrs, pildot Imunizācijas valsts padomes sekretariāta funkcijas, ir sniedzis skaidrojumu (*lietas 129.lapa*), ka tās nekontrolētas infekcijas slimības izplatības gadījumā un zemas vakcinācijas aptveres gadījumā nav pietiekošas, lai ierobežotu vīrusa izplatību. Arī to pierādīja jau minētā straujā epidemioloģiskās situācijas pasliktināšanās. Nefarmaceitisko sabiedrības veselības aizsardzības pasākumu (sejas maskas, distancēšanās, roku dezinfekcija u. c.) lietošana ir daļa no visaptverošiem profilakses pasākumiem un ir būtiska, tomēr nesniedz imunitāti pret attiecīgo infekcijas slimību, kā to dara vakcinācija.

No minētā izriet, ka norādītie epidemioloģiskās drošības pasākumi nav tik efektīvi, lai zustu vajadzība vakcinēties. Tiesa atzīst, ka uz to norāda gan vīrusa izplatības veids, gan vīrusa lipīgums, gan tas, ka, neskatoties uz jau esošajiem epidemioloģiskās drošības pasākumiem, situācija strauji pasliktinājās.

Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzinusi, ka gadījumā, ja brīvprātīgas vakcinēšanās politika nav pietiekama, lai sasniegtu un uzturētu kolektīvo imunitāti, vai kolektīvajai imunitātei nav nozīmes slimības rakstura dēļ (piem., stingumkrampji), nacionālās iestādes var pamatoti ieviest obligātas vakcinēšanās politiku, lai panāktu atbilstoša līmeņa aizsardzību pret nopietnām slimībām (sk. *ECT 2021.gada 8.aprīļa sprieduma lietā "Vavrička un citi pret Čehiju" 288.punkts*).

Tādējādi tiesa secina, ka leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem.

[18] Līdzpieteicējiem ir bažas par riskiem, ko veselībai var radīt vakcīnas, ņemot vērā, ka to tirdzniecības atļauja ir piešķirta ar nosacījumu. Līdzpieteicēji no tā secina, ka joprojām nav visaptverošu klīnisko datu un ir nepieciešami papildu dati.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 31.marta Regulas (EK) Nr.726/2004, ar ko nosaka cilvēkiem paredzēto un veterināro zāļu reģistrēšanas un uzraudzības

Savienības procedūras un izveido Eiropas Zāļu aģentūru, 14.-a panta 1.punkts paredz, ka pienācīgi pamatotos gadījumos nolūkā apmierināt pacientu neapmierinātās medicīniskās vajadzības tirdzniecības atļauju zālēm, kuru mērķis ir ārstēt, novērst vai medicīniski diagnosticēt slimības, kas stipri novājina vai apdraud dzīvību, var piešķirt pirms visaptverošu klīnisko datu iesniegšanas ar noteikumu, ka ieguvums no attiecīgo zāļu tūlītējas pieejamības tirgū atsver risku, kas saistīts ar to, ka joprojām ir nepieciešami papildu dati. Ārkārtas situācijās šādu zāļu tirdzniecības atļauju var piešķirt arī tad, ja nav nodrošināti visaptveroši pirmsklīniskie vai farmaceitiskie dati.

Slimību profilakses un kontroles centrs, pildot Imunizācijas valsts padomes sekretariāta funkcijas, ir sniedzis skaidrojumu (*lietas 127.-128.lapa*), ka vakcīna tiek reģistrēta jeb apstiprināta tikai tad, ja ir saņemti uzticami zinātniski pierādījumi, ka tā atbilst visām Eiropas Savienības prasībām par vakcīnu iedarbīgumu, drošumu un kvalitāti. Vakcīnas nav iespējams reģistrēt Eiropas Zāļu aģentūrā, ja tām nav veiktas visas reģistrācijai nepieciešamās pārbaudes par efektivitāti, kvalitāti un drošumu. Līdz ar to visas vakcīnas, kuras ir saņēmušas reģistrācijas atļauju, ir pārbaudītas, ar tām ir veikti nepieciešamie klīniskie pētījumi par drošumu un efektivitāti, lai pārliecinātos par to ieguvumu un risku. Pēc jebkuru zāļu, tajā skaitā arī vakcīnu, reģistrēšanas Eiropas Savienība, Eiropas Zāļu aģentūra un katras Eiropas Savienības dalībvalsts zāļu aģentūras turpina rūpīgi uzraudzīt to drošumu. Saskaņā ar Eiropas Savienības izstrādāto nepārtrauktas Covid-19 vakcīnu Drošuma uzraudzības plānu, šo vakcīnu uzraudzība tiek veikta ievērojami intensīvāk, nekā citām zālēm, lai nodrošinātu jaunas drošuma informācijas ātru identificēšanu, apkopošanu un analīzi.

Zāļu valsts aģentūras pārstāve tiesas sēdē skaidroja, ka zāles nevar tikt reģistrētas, ja nav iesniegti visi dati, kas ļauj novērtēt šo zāļu riska un labuma samēru. Visām vakcīnām ir veikti plaši klīniskie pētījumi un ir iegūti pilnīgi pietiekami dati par efektivitāti un drošumu. Atzina, ka vakcīnas tāpat kā jebkuras zāles var izraisīt blakusparādības, tomēr šis risks ir nesalīdzināmi mazāks par risku, ko rada slimība. Blakusparādību uzraudzību veic Eiropas Zāļu aģentūra, piedaloties valstu nacionālajām aģentūrām. Tas tiek darīts, lai sekotu līdzi ieguvumu un risku samēram. Tas, ka vakcīnas joprojām ir reģistrētas un pieejamas, apliecina to drošumu. Ja tiktu konstatēti nepieņemami riski, zāļu reģistrācija tiktu apturēta un tās no tirgus tiktu izņemtas.

Vērtējot līdzpieteicēju iebildumus, tiesa ņem vērā, ka tie pamatā balstās vispārīgos apsvērumos par tirdzniecības atļauju piešķiršanas procesu, un līdzpieteicēji nav norādījuši uz šajā procesā pieļautiem pārkāpumiem. Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 31.marta Regulas (EK) Nr.726/2004, ar ko nosaka cilvēkiem paredzēto un veterināro zāļu reģistrēšanas un uzraudzības Savienības procedūras un izveido Eiropas Zāļu aģentūru, 14.-a panta 3.punkts paredz, ka tirdzniecības atļaujas var piešķirt saskaņā ar šo pantu tikai tad, ja zāļu riska un ieguvuma samērs ir pozitīvs un pieteikuma iesniedzējs, visticamāk, spēj sniegt visaptverošus datus. Tādējādi vispārīgi apsvērumi par tirdzniecības atļauju

piešķiršanas procesu nav pietiekami, lai atzītu, ka līdzpieteicēju šaubas par zāļu riska un ieguvuma pozitīvo samēru ir pamatotas. Zāļu valsts aģentūras tīmekļa vietnē ir pieejami 2021.gada 27.oktobrī publicētie katras vakcīnas drošuma pārskati (sk. <https://www.zva.gov.lv/lv/pacientiem-un-sabiedribai/zales/vakcinas-pret-covid-19/zinojumi-par-blaknem>, aplūkots 2021.gada 8.novembrī), no kā var secināt, ka zāļu drošums joprojām tiek rūpīgi uzraudzīts. No interneta vietnē publicētajiem datiem izriet, ka Latvijā līdz 2021.gada 31.oktobrim vakcinācija kopumā veikta 1 950 702 reizes, ietverot vakcināciju ar pirmo, otro un trešo vakcīnas devu. Līdz 2021.gada 31.oktobrim saņemti 2399 ziņojumi par Covid-19 iespējamām blakusparādībām. No visiem līdz 2021.gada 31.oktobrim saņemtajiem ziņojumiem 545 ziņojumi (jeb 23% no visiem saņemtajiem blakusparādību ziņojumiem) ir klasificēti kā būtiski Covid-19 vakcīnu iespējamu blakusparādību ziņojumi.

Saskaņā ar līdzpieteicēju norādīto Eiropas Cilvēktiesību tiesa 2021.gada 8.aprīļa spriedumā apvienotajā lietā Nr.47621/13 "Vavrička un citi pret Čehiju" uzsvēra, ka lieta attiecas uz standarta un rutīnas bērnu vakcīnām pret slimībām, kas ir labi pazīstamas un zināmas medicīnas zinātnē, un tas nozīmē, ka par obligātas vakcinācijas noteikšanu normatīvajos aktos var būt runa tikai tad, ja tās ir standarta un rutīnas vakcīnas pret slimībām, kas ir jau sen labi pazīstamas medicīnas zinātnē, nevis vakcīnas, kurām ir izsniegta viena gada tirdzniecības atļauja ar nosacījumiem. Tiesa tam nepiekrīt, jo saskaņā ar minētā sprieduma 274.punktā norādīto Eiropas cilvēktiesību tiesa jau ir atzinusi, ka veselības aprūpes politikas jautājumi principā iekļaujas nacionālo iestāžu rīcības brīvības robežās, jo tās ir vislabākajā situācijā, lai novērtētu prioritātes, resursu izmantošanu un sociālās vajadzības. Konkrētajā situācijā neatliekamā sociālā vajadzība ir nesalīdzināmi lielāka, tāpēc arī iespējas paredzēt obligātu vakcināciju ir plašākas.

Līdzpieteicēji nav norādījuši uz kādiem īpašiem apstākļiem, kuru rezultātā varētu tikt apdraudēta tieši viņu veselība. Tomēr ir būtiski, ka atbilstoši Ministru kabineta 2021.gada 28.septembra noteikumu Nr.662 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai" 219.punktā noteiktajam, ja personai ir objektīvs ar veselību saistīts iemesls atlikt vakcināciju pret Covid-19 uz noteiktu laiku, klīniskās universitātes slimnīcas speciālists var sniegt atzinumu par nepieciešamību atlikt personas vakcināciju pret Covid-19, norādot termiņu vakcinācijas atlikšanai. Ja nepieciešams, var sasaukt klīniskās universitātes slimnīcas speciālistu konsiliju, lai sniegtu atzinumu par vakcinācijas atlikšanu un vakcinācijas atlikšanas termiņu. Līdz ar to tiesību normās ir paredzēts mehānisms, lai noskaidrotu, vai konkrētā gadījumā personai ir objektīvs ar veselību saistīts iemesls atlikt vakcināciju.

Tiesību normās ir paredzēts kompensācijas mehānisms. Pirmkārt, Ministru kabineta 2021.gada 28.septembra noteikumu Nr.662 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai" 216.punkts nosaka, ka visus izdevumus, kas saistīti ar Covid-19 vakcināciju, tās organizēšanu, pārraudzību un

kontroli, vakcīnu iegādi, medicīniskās dokumentācijas noformēšanu, vakcīnu ievadīšanu, kā arī ar vakcinācijas izraisīto komplikāciju (blakusparādību) ārstēšanu, finansē no valsts pamatbudžeta. Otrkārt, Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 49.⁷panta pirmajā daļā ir noteikts, ka Ministru kabinets atbilstoši Ārstniecības riska fonda atlīdzības izmaksas principiem un apmēriem nosaka kompensācijas piešķiršanas un izmaksas kārtību, ja vakcinācijas pret Covid-19 infekciju izraisīto blakusparādību dēļ nodarīts smags vai vidēji smags kaitējums pacienta veselībai vai dzīvībai, kā arī kārtību, kādā atlīdzina ar ārstniecību saistītos izdevumus, ja tā bijusi nepieciešama, lai novērstu vai mazinātu nodarītā smagā vai vidēji smagā kaitējuma sekas.

[19] Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesa secina, ka Rīkojuma 5.3.punktā paredzētais pienākums vakcinēties ir noteikts saskaņā ar likumu, tam ir leģitīms mērķis – neatliekama sociāla vajadzība aizsargāt citu cilvēku tiesības – sabiedrības epidemioloģiskās drošības aizsardzība, kas saistās ar infekcijas izplatības ierobežošanu, vienlaikus sabiedrības interesēs nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību un tas ir samērīgs, proti, likumdevēja lietotie līdzekļi ir piemēroti un nepieciešami leģitīmā mērķa sasniegšanai, kā arī šo mērķi nevar sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem.

Izvērtējot lietas apstākļus, tiesa atzīst, ka labums, ko iegūst sabiedrība, nosakot vakcinēšanās pienākumu, ir lielāks par personas tiesībām nodarīto zaudējumu.

[20] Līdzpieteicēji uzskata, ka tiek diskriminēti.

Juridiskajā literatūrā ir skaidrots, ka diskriminācijas aizlieguma funkcija ir noteiktos gadījumos ierobežot atšķirīgās attieksmes attaisnojumu abās salīdzināmajās situācijās. Tas aizliedz atšķirīgu attieksmi nevis vispār, bet gan tikai nedaudzos, stingri definētos gadījumos, kad atšķirība pamatojas uz aizliegtajiem kritērijiem (sk. *Briede J., Levits E. Administratīvā procesa likuma 6.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 133.-134.lpp.*). Ja atšķirīgā attieksme balstīta uz kādu no kritērijiem, kas iekļauti diskriminācijas aizliegumā (piemēram, rasi, tautību, dzimumu, reliģisko piederību u.tml.), tad atšķirīgās attieksmes attaisnojums vai nu vispār nav iespējams, vai arī tas ir iespējams tikai izņēmuma gadījumā. Ja atšķirīgā attieksme balstās uz jebkuru citu kritēriju, tad pietiek pamatot, ka tai ir saprātīgi iemesli, ka tai ir leģitīms mērķis un ka tā ir samērīga (sk. *Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodāļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 98.lpp.*).

No lietas apstākļiem neizriet, ka līdzpieteicēju tiesības ir ierobežotas uz kāda aizliegtā kritērija pamata. Līdz ar to līdzpieteicēju norādītie apsvērumi ir vērtējami līdztiesības principa, nevis diskriminācijas aizlieguma principa kontekstā. Tiesa

spriedumā ir vērtējusi valsts un pašvaldību institūcijās strādājošo darba specifiku, kā arī šo ierobežojumu mērķi un atbilstību, nonākot pie secinājuma, ka pienākums vakcinēties ir samērīgs šībrīža situācijā, kā arī stingrāku prasību noteikšana publiskā sektora darbiniekiem ir pamatota.

Līdzpieteicēji atsaucas uz Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas 2021.gada 27.janvāra rezolūcijas Nr.2361 (2021) "Covid-19 vakcīnas: ētiskie, tiesiskie un praktiskie apsvērumi" (sk. <https://pace.coe.int/en/files/29004/html>, aplūkota 2021.gada 8.novembrī) 7.3.1. un 7.3.2.apakšpunktu. Tomēr jāatzīst, ka Rezolūcija ietver vispārējus principus un nav juridiski saistoša. Tāpat jāņem vērā, ka šobrīd ir aktuāls vīrusa Delta variants, kas tiek atzīts par īpaši lipīgu, tāpēc vakcinācijas nozīme ir augusi, un valstis, izvērtējot faktisko situāciju, var noteikt efektīvākos līdzekļus, lai aizsargātu sabiedrības veselību.

Savukārt no Eiropas Padomes Bioētikas Komisijas 2021.gada 4.maijā publiskotā paziņojuma par cilvēktiesību apsvērumiem attiecībā uz "vakcīnu pasēm" un līdzīgiem dokumentiem" (sk. <https://rm.coe.int/dh-bio-2021-7-final-statement-vaccines-e/1680a259dd>, aplūkots 2021.gada 8.novembrī) izriet galvenokārt tas, ka vakcinācijas sertifikātu un pārslimošanas sertifikātu izmantošana ir rūpīgi vērtējama.

Līdzpieteicēji atsaucas arī uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2021.gada 14.jūnija regulu (ES) 2021/953 par sadarbspējīgu Covid-19 vakcinācijas, testa un pārslimošanas sertifikātu (ES digitālais Covid sertifikāts) izdošanas, verifikācijas un akceptēšanas satvaru nolūkā atvieglot brīvu pārvietošanos Covid-19 pandēmijas laikā. Šeit ir jāņem vērā, ka, lai gan regulā norādīts uz nepieļaujāmību diskriminēt personas, kas nav vakcinētas, tā nenosaka pienākumu vakcinēties un specifiski attiecas uz brīvu pārvietošanos.

[21] Apkopojot visu minēto, tiesa nekonstatē, ka Rīkojuma 5.3.apakšpunkts attiecībā uz konkrētajām personām radītu tiesiskuma un vienlīdzības principa pārkāpumu. Nav konstatējami arī kādi īpaši, netipiski apstākļi saistībā ar līdzpieteicēju veselības stāvokli vai objektīvas norādes uz to, ka viņi būtu izslēgti no vīrusa pārneses ķēdes, kas varētu ietekmēt tiesas veikto vērtējumu par samērīguma principa ievērošanu. Līdz ar to pārsūdzētais lēmums ir tiesisks un pamatots, savukārt pieteikums – noraidāms.

[22] Kā ir atzīts Senāta judikatūrā, tiesai nav pienākuma detalizēti atrunāt jebkuru argumentu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa (sk. *Senāta 2010.gada 11.marta sprieduma lietā Nr. SKA-66/2010 14.punktu, 2012.gada 21.februāra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-186/2012 10.punktu*). Līdz ar to tiesa nesniedz detalizētu novērtējumu katram administratīvā procesa dalībnieka norādītajam argumentam, bet gan tikai tiem, kam ir nozīme konkrētā strīda izšķiršanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu un 289.-291.pantu,
Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt , un pieteikumu par
Ministru kabineta 2021.gada 9.oktobra rīkojuma Nr.720 "Par ārkārtējās situācijas
izsludināšanu" 5.3.apakšpunkta atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no
sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas
Rīgas tiesu namā.

Tiesnese referente

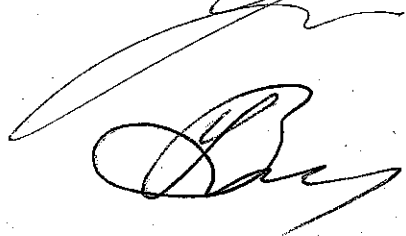
I.Petrovska

Tiesnese

I.Freimane

Tiesnese

L.Biksiniece-Martinova